

მეფემსი

საქართველო
1919 წლის
ნოემბერი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდღის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

გმოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სინარული ცათა შინა, ერთსათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

მოვედით ჩემდა ყოველნი მამუარაღნი და ტვირთ-მამიენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 19

1883-1891

1—15 ოქტომბერი.

გ ა ზ ე თ ი ს ფ ა ს ი :

12 თთვი	5 მან.	12 თთვი	6 მან.
6 —	8 —	6 —	4 —

ფულისა და წერილების გაგზავნა შეიძლება ამ ადრისთი:
გვ. *Kvirkuly, Via redaksiya „Mekhlesi“ u „Pastyrsk“.*

ყველა სტატიები და კორრესპონდენციები, რომლებიც იქნებიან დასაბუქდავით გამოგზავნილი ვრცელად და გასავებად უნდა იყვნენ პეტროპოლის სელ-მოწერილი, სტალია, რომელიც არ დაბეჭდება, საში თვის განმავლობაში შეიძლება პეტროპოლის მაისის წარუთა უკანვე დაგზავნეს სტატიები მიიღებინ რუსულს ენაზე დაწერილი და თარგმნით დაბეჭდებინ.

სამართემლოს ძველი ტაძრები და მათი მინიშნელობა.

მრავალ-ტანჯულის საქართველოში მოიპოებიან ბევრი ძველი ტაძრები, რომელნიც წარმოგვიდგენენ ჩვენი წარსული ცხოვრების ათი-თხუთმეტე საუკუნის უტყუარ და ცოცხალ მატარებს. ამ ნაშთების თვალთ გვიცქერის ჩვენ წარსული დიდება ჩვენი სამშობლო. სწორედ ეს ძველი ტაძრები არიან გამომატყენი ჩვენი ძველი დიდებისა და აწინდელი ჩვენი უზადრუკობისა. რამდენ რასმე მოაგონებს კაცს მათი შექმუნნილი, მაგრამ კიდევ შეუმუსყრელი

სახე. ზოგი მათგანი, თუმცა მტრებისაგან იყვნენ დამწვარი და დანგრეული, მაგრამ კიდევ კარგ ხანს გასძლებდენ სასიქადლოდ ჩვენსა, რომ მათ თენ მიგვეწოდებინა ხელი შემწეობისა და ცოცხათი მანიც გავვემაგრებინა მათი დაძაბუნებული შენობა. მაგრამ ჩვენ არამც თუ არა ფეოქრობდით მათ განახლებამდე (ენკენიობა), არამედ ხელა უწყობდით იმით დანგრევას, ვაცლიდით კედლებიდან ქვებს და იმ ქვებით ორ-სამ საართულიან სახლებს ვაშენებდით. ჯამთა ვითარებამ შეიბრალო ჩვენი ძველი ტაძრები, სამულამოთ არ შემუსრა იგინი, ჩვენ კი შევეხეთ მათ ჩვენის მკრეხელის ხელით, დავანგრიეთ ღვთის

საბანებლები, რომლებშიაც ლოკულობდნენ წინაპარნი ჩენი და რომლებშიაც მოიპოვეს მათ საუკუნო განასახენებელი.

ჩენი დაუდგრობა ძველი ნაშთების შესახებ იმიტომ ხდება, რომ ჩვენ ჯერეთ კიდევ ვერ შევიგნეთ მათი მნიშვნელობა. ახლის გაკეთება არ შეგვიძლიან და ძველებსაც არ უფროთხილდებით. სხვები ჩვენ მხნე მამა-პაპათაგან აღმართულ ტაძრებსზედ სწავლობდნენ ხუროთ-მოძღვრებას და მათი გვეგმებით სარგებლობდნენ. ჩვენ კი გულ-ხელ დაკრეფილი შევსკეპრით მათ, თითქო ეს შესანიშნავი ნაშთები ჩვენ არ გვეკუთვნოდაც, თითქო სტუმრები ვიყვნეთ ჩვენსავე სამშობლოში! ჩენი წინაპარნი დიდის თავ-განწირულებით იცადენენ ჩვენ სამშობლოში მამა-პაპურ ნაშთებს, რომ პირ-ნათლად გადმოეცათ ისინი შთამომავლობისათვის; ნეტარება იმათ, რომ აღასრულეს თავისი წმიდა მოვალეობა, — ჩვენ კი ამ მშვიდობიანობის დროს არამც თუ არ ეუფროთხილდებით ამ დიდებულ ნაშთებს, არამედ თავიანთ ვეებად მათ გაკარცვას, შევიწროებას და შეწყვეტას.

ჩვენ ძველ მამა-პაპებულ ნაშთებს აქვს თორიანი მნიშვნელობა: ისტორიული და არქეოლოგიური. როგორც ისტორიული მონუმენტები, იგინი წარმოგვიდგენენ სარკეს, რომელშიაც ცხადათა ეხებად მწარსულს დროს, რადესაც საქართველო წარმოადგენდა ერთ დიდ სამხევრბლოს, რომელზედაც XV საუკუნის განმავლობაში თავ-განწირულნი წინაპარნი ჩენნი სწირავდნენ თავიანთ სიცოცხლეს სამშობლოს, ქრისტიანობის და ეროვნების დასაცველად. რამდენ საგულისხმეოა აზრს მხადავენ ჩენში და რამდენ შესანიშნავ ისტორიულ შემთხვევას მოგვარგანებენ ეს მოხუცი მოწამენი ჩენი წარსულისა. როგორ ამხნეებდნენ ეს ძველი ტაძრები ჩვენ ტანჯულ წინაპართ, რომელთა სახელები არიან ჩაწერილნი საუკუნო მოსახსენებელ წიგნში.

არქეოლოგიურის მხრით ეს ნაშთები შესანიშნავნი არიან თავისებური გვეგმით და განვითარებულ შენობებით. სხვა ქვეყანაში არ მოიპოება იმდენი მშვენიერი და მკვიდრი ნაშთები, რომელნიც მოვენილია საქართველოს სხვა და სხვა მიერადნლი კუთხებში; ბევრი მათგანი ჯერეთ კიდევ არ არიან ცნობილნი. განსაკუთრებით ჩენი ტაძრების გვეგმას, რომელიც მარტიათ მხატვას ქრისტიანობრივ დიდ იდეას, მოჰყავს მხახველი განცეიფრებაში. წინა

პირველად ჩენში ქრისტიანობის მიღებისთანავე, გავრცელდა ეიზანტიური გვეგმა ეკლესიურის შენობისა, ეს გვეგმა ქართველებმა შეიმუშავეს, თავის ხასიათი მისცეს და ამ ნაირათ შეადგინეს საეკლესიო არქიტექტურაში ცნობილი იბერიული გვეგმა.

გ. საბავლოვი—ივერიალი.

კიჰვის და ვალისურის მიტროპოლიტი პლატონი (ნეკროლოგი.)

1 ამა ოქტომბერს, ექვსი დღის ავად-მყოფობის შემდეგ, გარდაეცალა კიევის და ვალისურის მიტროპოლიტი პლატონი, შობიდან 89 წლისა. მაღალ ყოვლად უსამღვდელოეკი პლატონი, ერისკაცობაში ნიკოლოზ ივანეს ძე ბარაღეციკი, დაიბადდა 1803 წელში. იგი იყო მრევლის მღვდლის შვილი. მამა განსვენებულისა იყო კაცი კეთილი და განათლებული, რისთვისაც ამ სულიერ მწიქვეს პატივს სცემდა არა მარტო მისი სამწყსო, არამედ მახლობელი სამრევლოებიც. მ. იონანეს ჰყავდა ხუთი ვაჟ-შვილი, მათში უფროსი იყო აწ განსვენებულ მიტროპოლიტი პლატონი. რვა წლამდის ნიკოლოზი იზრდებოდა მამის სახლში. მშობლებმა ასწავლეს მას კითხვა და ვაღობა. როცა რვა წლის შესრულდა, ნიკოლოზ გოროდეციკი მისცეს სასწავლებლად არქევსკის ოთხ-კლასიან სასულიერო სასწავლებელში. ამ სასწავლებელში სწავლის დამთავრების შემდეგ, ნიკოლოზი, როგორც ერთი საუკეთესო მოწაფე, გაგზავნეს ტერის სასულიერო სემინარიაში. ტერში ნიკოლოზ გოროდეციკი სცხოვრებდა ერთ თავის ნათესავ მედაეითესთან. სემინარიაში სწავლას დამთავრების შემდეგ ნიკოლოზი, როგორც საუკეთესო ნიჭიერი და შრომის მოყვარე სტუდენტ გაგზავნილ იქნა პეტერბურგის სასულიერო აკადემიაში. აქ სწავლა დამთავრა მან 1827 წელში ღვთისმეტყველების მაღალტრის ხარისხით. აკადემიაში სწავლის დამთავრების შემდეგ ნიკოლოზ გოროდეციკი, 7 სექტემბერს 1827 წ. დანიშნა ორლოვის სემინარიის მასწავლებლად, ხოლო 27 ოქტომბერს 1829 წელს იგი გადაეწაილ იქნა პეტერბურგის აკადემიაში. ორლოვის სემინარიაში ნიკოლოზ გორ-

ნახელსაქმებით. მრთი სეგტი გაუკეთებიათ საცოლო ახალგაზღვებს, ერთი სეგტი დრო გადასულ საცოლო კაცებს, თალი გაუკეთებიათ ქერიებს. ამის გარდა, კერძო პირთ მოუზარებიათ და შეუწირავეთ ქვები, რომლებითაც აღშენებულია ტაძარი. ამ შემზარებულ შემწირველის სახელი ამოჭრალია ქვის წინა პირზე. ძეგები არის ორ ნაირი სიდიდისა: არიან ისეთი ქვები, რომელთაგან თითოა ღირს 300 და 1300 ფრანკი. ტაძრის შშენებელთ გამოუვანიათ ერთგვარი მსხვილი ქალღღებნი. თითოეული ეს ქალღღი დაყოფილია 1200 ითხკუთხ ხაზებად. თითო ხაზი ღირს სამ კაპეკ ნახევარი. მსურველს ნება ჰქონდათ თავისი სახელი ჩეწურა რომელიმე ხაზში და გადაეხადა სამ კაპეკ ნახევარი. როცა ყველა ხაზები გაიყსებოდა სახელებით, ერთი ქვის ფასი უკვე იკრებებოდა. ამის შემდეგ ამ ქალღღს შეხაკევედენ, ჩასდებდენ ჭუქის სქელს მაღში, რომელსაც სდებენ ქუქის გამოჭრილში. რადგან ასე ადვილი იყო ხელის მოწერა, ამიტომაც შეიკრიბა ამდენი შეწირულება ამ ტაძრის სასარგებლოდ.

შეიძლება თუ არა დაეძარხათ აღმშენებელნი იმისათვის, რომ მათ თითოეული ნაწილი ტაძრისა გაჰყიდეს, ხოლო შემწირველთ უსაყვედუროთ, რომ მათ ეს ტაძარი ნაწილ-ნაწილ შეიყიდეს? შეიძლება თუ არა ვაეუგვოთ შემწირველთა სურვილი, რომ მათი სახელი სამუდამოდ იყოს დაცული იმ ტაძარში, სადაც იღიდება ყოველად წმიდა სახელი ლეთისა? ჰოველი კაცი ცდილობს თავის სახელი საუკუნოდ დაუეწიყარი დასტავოს ქვეყანაზე. მაგრამ საფრანგეთის ხალხი წინააღმდეგია რუსეთის მართლ-მადიდებელი ხალხის ჩეულებიისა, რომელსაც ჩეულებად აქვს შესწიროს რამე ტაძრის თავისი სახელის ერთ დროებითი ანუ საუკუნო მოსახსენებლად. მაგრამ ეკლესიური მოხსენება იმიტომ კი არ არის დაწესებული, რომ კაცის სახელი ხალხის სანახსოვროდ დარჩეს. არამედ ეს არის ლოცვა, რომელმაც უნდა მიანიჭოს მადლი ლეთისა მათ, რომელთაც ამ ლოცვაში იხსენიებენ: უფრო ძლიერია ეს ლოცვა მაშინ,

როცა ასეთი ვედრება სრულდება უსისხლო მსხვერპლის შეწირვის დროს, როცა გამოითხოვება ლეთისაგან მადლი მთელი ქვეყნისათვის. რასასარგებლოა, როცა კაცის უბრალო სახელი რჩება სანახსოვროდ, როდესაც კაცის უმთავრესი არსების ნაწილი არის სული და არა სახელი. ძაცისათვის საშუაში უნდა იყოს არა სახელის დაკარგვა, არამედ სულისა. თუ რამოდენად სასიამოვნოა ლეთისათვის, როცა კაცი ცდილობს თავისი სახელის დაუეწიყოდ დატოვებას ქვეყანაზე, ეს ცხადთ არის გამოხატული «დაბადებაში», რომელშიაც მოხსენებულნი არიან ბაბილონის გოდალის მშენებელთა სურვილი, რათა სამუდამო მოსახსენებლად დაეტოვებიათ თავის სახელი? ასეთი სურვილი არ ეთანხმება ქეწმარტ სარწმუნოებას; სარწმუნოება ითხოვს, რომ კაცმა თავის სახელი დაუეწიყარი გახადოს არა თავისი ძალადობით, არამედ თავისი კეთილი და ლეთის სასიამოვნო საქმეებით. ძაცისათვის ის კი არაა საჭირო, რომ ის ხალხმა არ დაიეწიყოს, არამედ ის, რომ ლმერთმა არ მოაკლოს მას თავისი ლეთაზრები მადლი, ამიტომ იმას კი არ უნდა ეცდილობდეთ ჩვენ, რომ ჩენი სახელები დაიეწიყოს ქვეზე, ან შენახულნი იქნან შუშის მიღებში, არამედ უნდა ვზრუნავდეთ, რომ ჩენი სახელი ლოცვაში იხსენიებოდეს ლეთის ტრაპეხის წინაშე, რომ ამით მოვიპოვოთ ლეთის მადლი, რომლის მოვლინებას ვედრებოდა ლმერთს ავახაკი და იტყოდა: «მომიხსენე მე უფალო, ოდეს მოხვიდე სუფევითა შენითა».

როგორც ამ მაგალითისაგან, ისე მრავალი მაგალითებისაგან სჩანს, რომ მართლ-მადიდებელი ეკლესიის ჩეულებას აქვს საუფუველი, როცა იხსენიებს ლოცვის დროს გარდაცვალებულთა სახელებს და ეს საუფუველი გამოწეველია კაცის სულის მოთხოვნილებათგან, რომელსაც ნამდილოდ სწამს, ცხადთ და მართლად ესმის, რაც ნამდილოდ საჭიროა მისი სულისათვის და ცდილობს, რომ თავის სარწმუნოება წმიდად დაიცავს. მინ არის მისი წინააღმდეგი, რომ ტაძრისათვის საჭიროა შეწირულება-

საქართველო
მედიცინა

ნი? რა არის ურიგო, როცა შემწირველი ცდილობს, რომ მისი სახელი იხსენებოდეს ტაძარში ღვთის-მსახურების დროს? მანა ყოველი ქრისტიანისათვის აუცილებლად საჭირო არ არის, რომ მისი სახელი იხსენებოდეს ტაძარში წმიდა ტრაპეზის წინაშე, რომელმაც სრულდება უფშიდესი უსისხლო მსხვერპლი?

გ რ ა შ ი ს მიმწოდებელი, რომ თამბაქოს მიწინააღმდეგეა, რომელიც მარტო-ღა დარჩენია გასართობათ და თავისი ჩამქალოს სიკაცხლის მოსაწინააღმდეგოდ, რომ დაჩეულება კაცმა, ჩაი მიწინააღმდეგე, — საავადმყოფოს მოხელეთა თქმით, ამას არა ჰყავს...

ნუ თუ აქამდისაც მივიდით!

და ვინ იცის, რამდენსა აქვს რეჩი დამზადებული, რომ წარმოასრულოს სასულიერო მწიგნობრობის საფლავზე, რამდენი ამზადებს დაღვნი გვირგვინს!.. ერთის დაღვნი გვირგვინის ჩაი-შაქარი და თამბაქო სრულიად ეყოფოდა ამას თავის მოსწრავებულის სიკვდილის დღემდის («ივერია»).

აღ. ყაზბეგის (მოჩხუბარიძის) შესახებ.

(წერილი რედაქციასადმი).

საკვირველს ხასიათს იჩენს ჩვენი საზოგადოება: მინამ არ მოკვდება ჩვენი საზოგადო მოღვაწე, ჩვენის ლიტერატურის ასაარსებზე მშრომელი, მინამ, რაც უნდა დღე ადგეს, რაც უნდა გაკვირებამო იყოს, კაცი არა ჰყავს ყურის მგდებელი, გულის შემბატოვარი, როდესაც საცოდავ იოსებ დაეითაშვილივით სადმე ჯურღმულში სიმშლი სულს არ ამოართმევს, მაშინ დაედგებით მათს საფლავზე და მოეთქვამთ მწარედ და ეჭვითინებთ, და თვით იგინივე, ვინც უკანასკნელი ღუგუამ გამოაცალა პირიდან, სწორავენ ფულს ძეგლის ასაგებად.

ამავე გაზეთში ვკითხულობთ: ჩვენ მივიღეთ «ქართულ წიგნების ბეჭედის ამხანაგობის» გამგეობისაგან შემდგერი წერილი შესახებ აღ. ყაზბეგისა (მოჩხუბარიძის): «მკითხველებმა უკვე იციან, რომ ჩვენი დაფუძიწავარი მწერალი აღ. ყაზბეგი (მოჩხუბარიძე) სულით ავადმყოფთა სამკურნალოშინა ფრიად სასიამოვნოა, რომ ქართველმა საზოგადოებამ ახლა მანც ყურადღება მიაპყრო ქართველ მწერლის მდგომარეობას და არ მისცა დაეიწყებინა ისე, როგორც წარსულში სხვები. რაჟი ყველასათვის საინტერესოა გავიგოს «ვლადიკისა», «მოძღვარისა» და სხვა მოთხრობების ავტორის მდგომარეობა, ჩვენ შეგვიძლიან ამის შესახებ ვთქვათ შემდეგი: ამხანაგობის გამგეობამ, გავიგო-რა აღ. ყაზბეგის საავადმყოფოში წაყვანა, აცნობა იქაურს ზედამხედველ ბ-ნ კახეთელიძეს ვინაობა ყაზბეგისა. ჩვენდა სასიამოვნოდ ვავიგეთ, რომ თვითონ ბ-ნი კახეთელიძე იცნობდა და მახსადამე უყურადღებოდ არ დასტოვებდა და, როგორც აღმოჩნდა, არც დაუტყვევბია, მიუხედავად ამისა, 2 აგვისტოს ამხანაგობის გამგეობის თავმჯდომარემ მისწერა ბ. ნ. კახეთელიძეს, წეგრს ამხანაგობისას, შემდეგი წერილი: «...უმორჩილესად გთხოვთ თქვენ, როგორც ამხანაგობის წეგრს, რიგინი ყურადღება იქონიოთ ბ-ნ ყაზბეგზე და მიაწოდოთ, რაც საჭირო იქნას მაგიასათვის და რაც საავადმყოფოს გამგეობა-საგან არ

მინ არ იცის, რომ ჩვენი სასახელო, ჩვენი უნიჭიერესი ბელეტრისტი, აღმესანდრე ყაზბეგი (მოჩხუბარიძე) იმყოფება დღეს საავადმყოფოში, ჩავარდნილი თითქმის სრულს უგონობაში. კაცმა, რომელმაც ამოდენა ამაგი და ღვაწლი დასდო ქართულს მწერლობას, რომელმაც საოცარი მხატვრობით, ჩვენში უმაგალითო დაკვირვებით, შემწინებით და გამოკვლევით დაგვანახა ჩვენი ხალხის გული, ჩვეულება, ადათი, კანონი, წესი, აქამდის ხელ შეუხებელი და სრულიად ჩვენგნითა უფინიშნავი სოციალური წყობილებანი; რომელმანც დიდებული მხატვრობანი შეამკო დიდებულის მაღლის აზრებით და შემოსა დიდებულისავე იდეებით, — დღეს ეს კაცი არის დარჩენილი მარტო იმ ულუფის ამარა, რომელიც ეძლევა საავადმყოფოდაგან. არც მწახველი, არც

დგეკი ასწავლიდა ფიზიკას, მატემატიკას და ბერძნულ ენას. ამავე სემინარიაში ასწავლიდა ის ფრანგულ ენას. ამავე დროს ნიკოლოზ გორდეკი ასრულებდა სემინარიის რჩევის სერეფტის თანამდებობას და სემინარიის ინსპექტორის მოვალეობას. პეტერბურგის აკადემიაში ნიკოლოზი პირველად დაინიშნა ბაკალავრის თანამდებობაზე და ასწავლიდა ბერძნულ ენას, შემდეგ კი ასწავლიდა ზნეობითი ლეთაჰ-მეტეფელებს. ამ საგნის შესახებ მისმა ლექციებმა მათქვია ყველას ყურადღება: მან პირველად შემოიღო ამ საგნის რუსულს ენაზე კითხვა. მანვე შეიქმნა მის დრომდე სრულებით მივიწყებული საგანი რუსის მწველებლების შესახებ.

1830 წელში ნ. ი. გორდეკი აღიკვეცა ბერძნულად. მას თავდაპირველადვე ჰქონდა სურული ბერძნული ალექსანდრიაში ნიკოლოზი ალექსანდრიაში ნიკოლოზის მოწასტერში 17 მაისს, 1830 წ. და სახელად ეწოდა პლატონი; 26 მაისს ამავე წელს ბერძნულ-მონასტერში დაინიშნა ამავე მონასტრის მღვდელ-მონაზვნად. 6 ნოემბერს 1831 წ. პლატონი დაინიშნა პეტერბურგის აკადემიის ინსპექტორად და ადვანსად იქმნა არქიმანდრიტის ხარისხზე. აკადემიაში არქიმ. პლატონი ასრულებდა სხვა მოვალეობასაც; იგი იყო გამგე წინგთ-საცვისა, საზართელოს და სასულიერო საცნაურთა კამიტეტის წევრი და ამავე დროს მისი რედაქტორობით იცემოდა «Хрис. Чтения». პეტერბურგში განსვენებულმა პლატონმა გამოიჩინა მჭერ-მეტეფელური ნიჭი. ამ ნიჭის წყალობით პლატონმა მიიქცია ყველას ყურადღება, როგორც შესანიშნავმა მქადაგებელმა. 1831 წელში პლატონმა წარმოადგინა ქადაგება ბოლოერის შესახებ, რომელიც მჭერ-მეტეფელურში. ამ ქადაგებამ ძლიერ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ყველაზე, ასე რომ მთელს სატახტო ქალაქში ყველა ამ ქადაგებაზე ლაპარაკობდა. ბოლოს ეს ქადაგება მოითხოვა ხელმწიფე იმპერატორმა ნიკოლოზ პავლეს ძემ მიტროპოლიტი სერაფიმის ხელით. ხელმწიფემ ქადაგების წაკითხვის შემდეგ, ბრძანა: «ყურადღება ექმნეს მიტეფელური ამ ახალ-გაზრდა მქადაგებელს.» ამის გამო არქიმანდრიტი პლატონი ისევ პეტერბურგში დარჩა და აღარ გაუზღენიათ არხანგელსკში, სადაც გადაწყვეტილი იყო მისი გაგზავნა სემინარიის ინსპექტორად. 1837 წელში არქიმანდრიტი პლატონი დაინიშნა

კოსტრომის სემინარიის რექტორად და ამ თანამდებობაზე დარჩა აპრილის თვემდის 1839 წლის.

28 აპრილს 1839 წელს არქიმანდრიტი პლატონი დაინიშნა ვილნოში წმიდა სასულიერო მონასტრის წინამძღვრად. ლიტუვის მიტროპოლიტის იოსებ სიმასუკის თხოვნით არქიმ. პლატონი დაინიშნა კოვენსკის ეპისკოპოსად, ლიტუვის ეპარქიის მეორე ეპარქად. ამ ახალს თანამდებობაში ყოველად სამღვდლო პლატონმა თავი გამოიჩინა თავისი ნიჭით. იგი იყო მახლობელი თანამშემწე მიტროპოლიტი იოსებ სიმასუკის და ამავე დროს მათმა მეუფებამ დიდი სამსახური გაუწია ეკლესიას და რუსეთის დასავლეთ რუქეთში და სამღვდლოებას.

1848 წელში, 6 ნოემბერს ეპისკოპოსი პლატონი დაინიშნა პსკოვის ეპარქიის ეპარქის ეპისკოპოსად. 1849 წ. იგი დროებით მმართველად პსკოვის ეპარქიას 1856 წლამდე.

1856 წელში, 11 მარტს პსკოვის ეპარქიაში დაარსდა დამოუკიდებელი ეპარქია რიჟკისა. ამ ეპარქიის ეპისკოპოსად დაინიშნა პლატონი. ამავე წელში ყოველად სამღვდლო პლატონი დაინიშნა მთავარ ეპისკოპოსად. 18 წლის განმავლობაში მთავარ ეპისკოპოსი პლატონი სწორედ მამაშვილურ სამსახურს უწევდა თავის ეპარქიის მკვიდრთ. მათი მეუფება იყო ბრძენი და ერთგული მკველი ხალხოსრობის, საწმენოების და სახელმწიფო ინტერესების: იგი იყო მღვდელ-მთავარიც, სახელმწიფო კაციც და მოღვაწეც. მთავარ-ეპისკოპოსის პლატონის მკვლანობით 1851 წელში რიჯაში დაარსებულ იქმნა სასულიერო სემინარია. მწყემს-მთავრის მკვლანობით მისდამი რწმუნებულს ეპარქიაში დაარსდა საეკლესიო-სამრევლო სკოლები, რომლებშიც სწავლების საქმე ძალიან წარმატებით მიდიოდა. 1867 წ. რიგის ეპარქიაში იყო 107 საეკლესიო-სამრევლო სკოლა და პირველ-დაწყებითი 257, ამ სკოლებში სწავლობდა 9,500 ყმაწვილი. მიტროპოლიტის პლატონის მწყემს-მთავრულ მოღვაწეობას თვლსაზიაროდ ამტკიცებს ოსტების მხარეში მართლ-მადიდებელ პირთა გამარჯ-

ლებს: 1848 წელში, როცა მათი მეუფება დანიშნა რიკის ეპარქიის ეკარებისკოპოსად, აქ იყო 138,416 მართლ-მადიდებელი სული; 1866 წ. როცა მათმა მეუფებმა დასტოვა ეს ეპარქია, მართლ-მადიდებელთა რიცხვი იყო 180,846 სული; ე. ი. 40,000 კაცით მეტი. ვარდა ამისა მათმა მეუფებამ მოაქცია მწველებლობისაგან 2400 სული.

1867 წელში, 9 მარტს მწყემს-მთავარი პლატონი გადაყვანილ იქნა ნოვონერკასკში, დონის მთავარ-ეპისკოპოსის კათედრანზე. მწყემს-მთავარი აქ დარჩა 1877 წლამდე. ამ ეპარქიაში მყოფობის დროს მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესმა პლატონმა დიდა ყურადღება მიაქცია ახალი ტაძრების აშენების საქმეს, სამღვდელოების განათლებას და ამ სამღვდელოების ნიეთიერი მდგომარეობის გაუუჯობესობას. მან გამარავლა სკოლები და ყველასზე შესანიშნავის არის, რომ მათმა სტუდენტებმა მოაქცია მართლ-მადიდებელ სარეზერვებზე კალონიკები და მწველებლები.

1877 წელს, 25 აპრილს მთავარ-ეპისკოპოსი პლატონი დანიშნა ხერსონში. ამ ეპარქიაში დარჩა მათი მეუფება სულ ხუთი წელიწადი. მათი მეუფების მზრუნველობით ოდესაში, სხვათა შორის, დაარსდა ძმობა წმ. მოციქულის ანდრია პირველ წოდებულის სახელზედ. ამ ძმობის დანიშნულება მდგომარეობდა მასში, რომ მას დაეფარა მართლ-მადიდებელი სხვა-და-სხვა მწველებლობისაგან. ამ ძმობის სათანადო ფულად მათმა მეუფებამ შეიტანა 1000 მანეთი. ოდესაში მათმა მეუფებამ 1877 წელში იღვასასწაულა თავისი ორმოც-და-ათი წლის სამსახური.

1882 წელს, 6 თებერვალს მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესი პლატონი დანიშნა კიევის და გალიციის მიტროპოლიტად, სადაც მსახურებდა მათი მეუფება თავის სიცოცხლის უკანასკნელ წამამდე.

მიტროპოლიტი პლატონი დაჯილდოებული იყო უმაღლესი ორდენებითა. მათი მეუფება ითვლებოდა ბევრ დაწესებულებათა და საზოგადოების წევრად, მათ რიცხვში მიტროპოლიტი პლატონი იყო წვერი წმ. ელადიმირის საიმპერატორო უნივერსიტეტისა და კიევის სასულიერო აკადემიისა.

პ არქის ასლად აღმწინააღმდეგელები მკაცრად მჩიბნის გულის სახელზეად.

წელს პარქში მოათავს და აკუთვნეს ერთი ტაძარი იქნა მჩიბნის გულის, ანუ სახაგაბის სალიდელად. ამ ტაძარს აღწერების მოთავეობა ეკისურის პარქის აწ უკვე განსვენებულს მთავარ-ეპისკოპოს ლიბერს, რომელმანც 1873 წელში გამოიხზოვა ნება-რთვა ტაძრის აშენებისა ფრანგების ნეტოვან განთავისუფლების სახსოვრად. ამ ტაძრის საძირკველი ჩაყარეს 1875 წელში. ამ ეკლესიის აღშენების წინააღმდეგი იყო საფრანგეთის უმაღლესი მთავრობა და განსაკუთრებით პარქის ქალაქის რწევა, რომლის ხმოსანთა შორის მრავალია ურწმუნონი. მაგრამ ღვთის მორწმუნე ზოგიერთი ფრანგების მეცადნეობით, რომელნიც ვერ კიდევ უმეტესობას შეადგენენ და მრავალ შეწირულებათა მეოხებით საქმე სანატრელად დაგვირგვინდა. ამ ტაძრის სასარგებლოდ შეტრება რვა მილიონი მანათი.

სხენებული ტაძარი არის აღმწინააღმდეგელები რუსეთის ტაძრების მსგავსად: ოთხ-კუთხიანი სამრეკლო ბიზანტიური გუმბათით წინ აქვს მიდგმული ტაძარს, ხოლო ტაძრის უკან ამაღლებულია გუმბათოვანი ბიზანტიური გუმბათი თვითონ ტაძრისა. ეს დიდი გუმბათი წმინტადულია ოთხი პატარა გუმბათით.

ეს ტაძარი მთლად შეწირული ფულებით არის აღმწინააღმდეგე, მაგრამ აქ ეს კი არ არის შესანიშნავი, არამედ შესანიშნავი თვით შეწირულებათა შეკრება. ტაძრის აღმშენებლებმა, მინამ შენებებს და იწყებდნენ, ტაძრის თვითიველი ნაწილი ვაკცეს. შეწირველთა გამოსაღებელი ჰქონდათ, რომ ტაძრის იმ ნაწილზე, რომელც შეწირულებათა მეოხებით აღმწინააღმდეგე, დაწერილი იქნება შეწირველთა სახელებითა. ამიტომ სხვა-და-სხვა დაწესებულებანი, როგორც სასულიერო წოდებისანი, ისე საეროანი სწორადნენ ტაძრის სხვა-და-სხვა ნაწილებს; ზოგიერთებმა შესწირეს სვეტები, ზოგმა თალი, ზოგმა მგალობელთა მთელი დასადგომი, ერთი სიტყვით, ყველანი სწორადნენ თავის შექმნისა და გვირად. მართი სვეტი შესწირეს თამბაქოს მწველებმა, რომელნიც ქეშმარიტად ინანებენ თავიანთ ცუდ ჩვეულებას. მართი სვეტი ააგეს ქალებმა, რომელთაც ამ სვეტისათვის საჭირო ფულები შეუკრებით თავიანთ

ეძლოდეს... კარგი იქნება გამგეობას კვირაში ერთხელ შეატყობინებდეთ ხოლო მეგის მდგომარეობას...“

ბ-ნი ყაზბეგს ჰამასმა რიგანი აქეს: დილით ეძლევა ჩაი, შაქარ-ჩაყრილი თეთრის პურით; სადილად ორ-ნაირი საჭმელი (წვინანი და შემწვარი) და, თუ მოთხოვს, მესამესაც ტუბილ საჭმელს აძლევენ. ერთმა გამგეობის წევრთაგანმა ორ ჯერ ჰნახა იკაური საჭმელი და აღმოჩნდა, რომ რიგიანად, სუფთად არის მომზადებული, ზოგიერთს რიგიანს რესტორანებში მომზადებულზე კარვად. ხოლო საღამოობით აძლევს ბ-ნი კახეთელიძე ჩაის, თამბაქოს და პაპიროსს, რამდენიც საჭიროა; ხან-და ხან ხილსაც. ბ-ნი ყაზბეგი ჯანზე კარვად არის, მადა კარგი აქეს, მხოლოდ სულის ავადმყოფობასთან ენის სიმდაბლე აქეს. იმას ენატრება ნაცნობების ნახვა. ეინც მისი მეგობრები ყოფილან და შეუძლიანთ ამ გვარის ავადმყოფების ნახვა, დიდად ასიამოვნებენ, თუ ჰნახენ. ბ-ნი ყაზბეგი სჩივის მეგობრების მიერ დღეწეებას>.

ს ა ი ს ტ ო რ ი ო მ ა ს ა ლ ა .

გუჯრები

(დასსრულა *).

სითარხნას გუჯარა.

1798 წ. ქ. ჩვენ მაგიერად მოურავს ფრიდონს ჰანდიერის შვილს ასე ეუწყოს, მერე ამ არხის პატრონი, რადგან ამისთანა დარიბი და შეუძლებელი ხიზანი კაცი არის იმას ხარჯსა გამოსაღებსა ბევრას და ჯარში ნუ გარეგ, რადგან სნეული არს და ნურას სთხოვთ და ნურკა რას გამოართმევთ. ივლილის კა ქორონიკონს შ.პ.პ. (ბეჭედი).

სითარხნას გუჯარა.

1751 ქ. ესე: წყალობის: წიგნი: დაგვიერთ: და: გიბოდეთ: ჩვენ: პატრონმან: ერისთავთ: ერისთავმან: შანშემ: და: ამისწულმა: ჩვენმან: დაეთმა:

გვაგია: შენ: იქეთს: ბეროშვილებს: თუქმანს: ქოქოსა: და: ბოხოს: და: მეზობელსა: შუნსა: ჩოფანშვილას: ბათირას: გორას: და: ქუჯასა: ასრე: რომე: თაობით: იქეთს: მამულს: თქვენ: გვეპრათ: და: ნარიშამ: ქრთამი: მოგვართვა: და: ნარშას: უბოდეთ: მერმე: ხატის: მამული: ყაფლოც: იკითხეთ: და: ხატის: ყმანი: ყოფილხართ: ახლა: ნარშას: თავისი: ქრთამი: ისრევე: უბოდეთ: და: შენ: ქრთამიც: გამოგართვით: და: ისრევე: თქვენ: თავს: წყალობა: გიქნია: და: იქვე: თქვენი: უწინდელი: აქეთის: გალმა: მამული: ახოები: ხატის: ყმანი: ყოფილხართ: და: ისრევე: ხატის: ყმანი: იყავით: ღმერთმა: მოგცეს: და: გიბედნიეროს: ქრისტემ: აქ: ჩ: ღ: მ: ჰეს: ულთ: 1).

1797 წ. ქ. ღმერთმან საქართველოს ხემწიფის ჰირი მომცეს ენთას მყოფს მახარებელს. ჩემო ხემწიფე იმერეთიდან გადმოვარდი, შეიდი წელიწადი ფხოველში ვახლდი და შეიდი წელიწადი, რომ აქა ენთას ვახლავარ იმერეთიდან ჩემი ნაბატონევი გადმოვიდა, ქრთამი დახარჯა და ორი ვაჟი და ერთი ქალი ჩემი შვილები დამტაცეს იასაულემა და მიმიცეს იმ ჩემმა ნაბატონემა იმერეთს გარდასხა. ჩემი მეუღლე იმაზედ აუად ვახდა, ასე მითხრა, თუ შეილებს არა ენახე მოკვდებო. წაველი იმერეთს იმათი მოპარვა დავაიბერ შემიტყეს და მეც დამიჭირეს, გაყიდვას მიპირებდენ გამოვეპარე. აქ რომ გიხებელ შეილებს ჯავრით ცოლი მომიკვდა ერთი ქალი დამჩნა ვართ ორნი ხელნი ჩვენი სარჩო და ქონება შენს მზეს ვფიცავ ერთი ღლის ყანა არის ისიც ტყისა რომ ნახევარ ღლის სავალი არის ის ჩემი ქალიც ექვსის წლისა არის, მე სხვა რიგად სწული ვახლავართ გვედრებთ თქვენდა ასამალემალად რომ ბევარიდამ, ხარჯილამ და ჯარიდან მომითარხნოთ გამამთავისუფლოთ ივლისის კა ქორონიკონს უბე 2).

1) სასურდალბოა ფეოდალიზმის შესასწავლად, სითარხნის წიგნია.

2) ეს წერილი კარგად ასაბუთებს, რანაირ მდგომარეობაში იყო საბატონო გლეხი.

*) იხ. «მწყემსი» № 18, 1891 წ.

ნასყიდობას.

1688 წ... მარად ქალწულთა მარიამისა ზე-
ცისა ძალთა ანგელოზთა მოწმობითა წმინდისა ათ-
თორმეტთა მოციქულთა პეტრე და პავლესითა მოწმო-
ბითა წმ, იოანე რქოპოპისათა... წმ, გორის წმ.
გიორგისა... ოქონის ხატის მოწმობითა... ნასყიდო-
ბის წიგნი მოგვც მე ტანისხილმან ჩემან თამაზ-
მან შვილმან ჩემან ნი (კოლოზმან?) შენ ვართელსა
აღუას შეილსა ჩემსა დიწულსა თედორესა დაგვე-
ჭირა მოგყიდეთ ტინის ხილისნატყევიდევ გემანის მი-
წის მადგომამდინ მოგყიდე ქონდეს და გაბედნ (იე-
როს?) ღმთმა როგორც მრავალ ალაღსა ნასყიდსა
მართებულს... რამანელ გვარმან კაცმან ანუ სხუ-
მან კაცმან... შემოგვეცილოს თავად რისხავს ღმერ-
თი ყოველნი მისნი ანგელოზნი... არიან ამინი მო-
წამენი ნონიკა მოგონსაშვილი, მე შერმაზუნ დამი-
წერია მოწამეცა ვარ—ქკს ტრე, მარტის ე. 3).

ნასყიდობა.

1737 წ. ნებითა და შეწვევითა მღვთისათა ესე
ამირითვან ქმთა და ხანთა ვასათხებულათ ნასყი-
დობის წიგნი და სიგელი მოგვეც მე კერხაძემ
გიორგიმ შეილმა მამკლამ (?) სახლის კაცმა შენ
ბალის შეილს კაცისა და მძასა შენსას გიორგასა ბე-
რიძეს და ბერუასა შეილსა შენსას დაეთსა შენს ჩა-
მომავლსა ასე რომა დამეჭირა და მოგყიდე ჩემი
აღალი ნასყიდი ევენახი საბუნქროთა დინრიდის მიღ-
გომამდინ ბოლოს ბრმაშვილის ევენახის მიღგომამ-
დის ზეითა ბრმადინ თვისი წყლითა ავიღე ფსი სრუ-
ლი რითაც ჩემი გული შეგვეჯერდებოდა მოგვეცა და
მოგებენდაროს ღმერთმა როგორც სხვას მონასყი-
დეს ქონოდეს ან ქონდეს მოგვეცი. ეინც ეს ჩემი
მცემული მოშალას თითონაც შეიშლება თავისი
სახილამ მას რის ხამს იესო ქრისტე. თვათ არის
ამის მოწამე ღმერთი მერე გორელი ჯულაბაშვილი
მანუჩარა დევიძე ნასყიდ კაცაშვილი დემეტრე ეპი-
შინიანი აეთანდილა მე ლომინაშვილს დამიწერია და
მოწამეცა ვარ. ქკს. უპ.

3) ნატყევიძე, გ. ი. ნატყევიძეან.

მე ჯულაბაშთა გიორგის შეღლა მანუჩარა ამჟამად
მოწამე ვარ 4).

ნასყიდობას.

1645 წ. ნებითა ღვთისათა მაქისა ძისათა სუ-
ლისა წმიდისათა ყოვლა წმინდისა ღვთისა მშობლისა
მარადის ქალწულთა მარიამისა თვეღებობითა შუა-
მდგომლობითა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა, მთავარ
ანგელოზთა მიქელ ვაბრაელსა მთავარ ანგელოზის
მოწმობითა შუა მდგომლობითა წმინდისა გიორგისა
გარიჯურის მოწმობითა შუამდგომლობითა წმინდისა
ესტატისა მოწმობითა შუამდგომლობითა წმინდისა
ოქონისა მოწმობითა წმინდისა იოჯა მახარაბელსა
წმინდისა იოჯანე ოქროპირისა წმინდისა იოჯანე ნათ-
ლის მცემელისა მოწმობითა შუამდგომლობითა
თორმეტთა მოციქულთა პეტრესითა და პავლესითა
წმინდანი ჩანიც სუნაქარაშვიან წმინდანი მოახსენე-
ბიან მათსა მოწმობითა შუამდგომლობითა ესე ნას-
ყიდობის წიგნი და სიგელი მოგვეცი მე ჩვენსა საკას-
შვილის შეილმა აკას შეილმან საკასან და ჰანაშან
თქვენ ტერ-გრიკოლას შეილსა შეილსა ოსკანას
შეილსა ტერ დაეთსა შეილთა შენთა ოსკანასა
გრიკორასა სახლისა მომავლსა შენისათა დავექცრა
მოგყიდეთ თავაკაშვილისეული სახლ-ქარი ერთი
გვერდი ერეკოდსაშვილის სახლის გვერდი ერთი
გვერდი ბასტამასაშვილის სახლის გვერდი ქვემო გზამ-
დინ ზემო შენის მიდგომამდისინ ავიღეთ ფსი რი-
თაც ჩვენი გული შეგვეჯერდებოდა ქონდეს და გაბედ-
ნიეროს ღმერთმან როგორც მრავალსა ალაღსა
ნასყიდსა მამულითა მართებულს ხელ გვეწვევოდა გას-
ყიდეთ საწოდრათ რითაც ფერთა გინდადეს მცოლვე
არაინა ყუანდეს თენიერი ერთისა დღისა მეტე,
რამც კაცმან ესე ჩემგან მოციქულთა წიგნი შევიშა-
ლას რისხავს თავად ღმერთი ყოველნი მისნი წმინ-
დანი ზეცისა და ქვეყანისანი ეინცა ეღებოს შიშეთ-
ლი იყიდისა ძაწოდთა კანისა ნუმეცა იხსნების სული
მისი ჯოჯოხეთისაგან ამან და კილესიონ არიან
ამისნი მოწამენი თავად ღმერთი ყოველნი მისნი
წმინდანი კაცთაგან ბატონი თუმანის შეილი მთავარ

4) ეს სიგელი ასო ნაკლულად არს დაწერილია. სა-
მკალთოდ მოვიყვან დასაწყისს:.. უმთა და ხნთა
გასთავებულათა ნასყიდობას...

ქვეთახევის ღეთისმშობლის ხატზედ:

1695 წ. ში ღრუბელი ნათლისაო და კილა-ბანა სჯულისაო მაყვილო შეუწელო, რომელი გიხილა მოსე ჩვენ ცვა ფარვად ფრთეთა თქვენთა ქვეშე მოღვთაობისმან ღიღისა და სახელოვნისა მეფის 12 გიორგის თანა მემცხედრემან, სამის სახელმწიფოს სარდლის მიქელაძის ასულმან დედოფალმან პატარინმან ხუარამან, ეინებე შექობა შენი ყოველთა შემამკობელი სასოგებო ჩენოა ქვათახევისა ღეთისმშობელი, რომელი გიხილე ავაზაკთაგან განძურცილი პირველ და აწ მეროდ ჩვენ შევამკეთ პატროსნად, რათა შემწე გვეყო წინაშე ძისა შენისა და მეუფისა ჩენისა.

მდეს ვამკობდი, მას ქაშა მოიწია ჩვენ ზედა განჩინებული სიკვდილი და ცანხელა უხანოსა სოფლის. აღვესრულე და არის სამარხო და განასვენებელი ჩვენი წინაშე შენსა დედო ნათლისაო, შენ შემწე მეყავ. აღმის აქეთ შეიდი ათას ორას სამსა: ქარონიკოსა ტპპ.

აღვესრულე თებერვლის 15-სა დღეს კვირიაცესა ქაშას პირველსა. მოიხსენე უფლო ხელოვანი გიორგი.

ბაბაილაუხისა.

ზორი ჯერის დეკანოზს იოსებს მიერთავს უმდაბლესად.

ასო მთავრულად ღორუ ქაღალდზედ სწერია: მ. მოწამეთა 1) შორის და უფლო ვარსკვლავო, ცრება შემმოუსერელი და მოწამეთა დიდო ღმობო ტანისა და ძელთა ჩემთა ბრძეღნი განმიკურნე მე მეფესა აღექანდრეს რომელთა ეინებით ხატთა თქვენთა მოქება:

ჩვენ ღვთიე გიორგინოსანმან მეფეთ მეფემან პატრონმან აღექანდრე ეიგოულეთ 2) თანაშეწეებითა შენ ძლიერსა და ახოვანსა და ღვაწლ მრავლისა წმიდისა ღიღისა მოწამისა გიორგისათა და მოვაუქვინეთ ხატი მხვაესებისა თქვენისი თაყვანისა ცემალად და საღიღებელად და დაგისვენეთ გორის

1) შირველი ასოები აკლას, დაჩენილია მხოლოდ... (წამეთა).

2) შემმოუსერელია = შემოსერელი; ეიგოულეთ = ეკლესია.

ჯვარს პატარასა შინა შენსა რათა განკურნო ჩემ შორისასა ამის ხორციელისა სალოამობისა და მიოხ მოსელასა მას მისსა დიდებითა რომლისათვის წამა 3) ახოვანებამან შენმან.

ქვეშ მოწერილია: «თანაწორ გაღებულ არს».

დამიტრია...

«ნიმარის».

«ივერიის» რედაქციას ზნეად სჭირს ერთი ჩვეულება: ხშირად იცის მოლაუბეთა მწერდებისა წვეულება.

ხშირათ უცვარს ჯაცის კიცხვა მიდგომით და ორპირულად, მაგრამ თვითონ კი ვერა გრძნობს და სთვლის მხოლოდ «სტირულად».

სხვის თვალში რომ ბეწვი ნახოს, შემოგვიცხვს — დვირეაო, და თვის თვალში დვირეცა კი ჭვინოს რომ წვილიაო.

რა ჭველები მდევდეს და ერსა ხოტბა სტუარტნა და განგმირა, *) სხვისი ჭუჭუი ჩვენს ერს მოსცხვა, განა იყო ის სატირანა?

შევიზინეთ და შეგვაწუხს, მივიზინეთ ასატირად, მაგრამ სწერდა «ივერია», არ ჩავთვალეთ გასაკვირად.

3) წამა ე. ა. აწამა.

მეფე აღქსანდრე იყო სამოც-და-მეჩვიდმეტე მეფე. ამან იმეფა 28 წელი, გარდაიცვალა 1442 წ. ქს 130. ამ მეფე აღქსანდრემ გაქვო საქათველო სამ სამეფოდ და სუთ სამთავროდ. ეს ზეად წარწერს გორაჯიფის წმ. გიორგისა კამოღებულთა 1799 წ.; როგორც შეგვამოხან დაჯსნათ შეამდებ მიწერთკან: (მეფის აღქსანდრეს გარდაცვალებამ იქმნება აქამომეფ წელი სამის სამოც-და-მეჩვიდმეტე გასული. დამიტრია. 377-1422 (მ. აღქსანდრეს სიკვდილი) = 1799 წ.

*) იხილე «ივერია» № 166.

უცხო გაზეთს გადაუბეჭდავს
ჩვენად საიციხ-სამარცხვინოდ,
«ივერიას» კი ეს ლანძღვა
მიაჩნია ხომ საღბინოდ!

ვისურვებთ, რომ «ივერიას»
აღარ სჭირდეს ეს სატყვივრანად:
ორთა ძმათა ფრანგელთაგან
მუღამ არ სდგეს მამლებერ მუივრანად.

რაჟღერ საფაოხელი.

«ივერიის» არჩილურ შვილთაჲს მიხამბა.

I

ნაქებია ქართულ ლექსში,
იღბოუზზე დღესემს ერთ.
ქარგი რამ ჰქნა მყარელთ ბანკის
მონღიას დარსებით:
ლარს ინახავს გამზურგშია
მტრთან მეფის სახელზედა,
ზარს ცემს ხშირად ნაცნობთ ჯიბეს,
სხეებსაც ანცემეს ანკესზედა...
ღროზედ იცის დაბალის თქმა,
ამაღლებს, როს სხვა ყუნჩობს,
ღიხაშხობსა რიყედ ვასცემს,
იქ თავს იქებს, საღ სხვა მერჯობს;
აღლესანდრეს ჰკითხეთ გორში,
ნღობა ჰქონდა მას ვისაგან —
სთქვას, თუ «ღმერთმა აწ დაგვიხსნას
ამ გვარისა ბრძენისაგან!»

II

ხურღა-მურღა მჩხაბნელებში
მღონდაცა პირველია,
ნიჭთ მოკლებულთ ლეგიონში
შს ვარსკვლავთა მრიცხველია;
ლაქს ჰორისას მარჯვედ ხმარობს,
იმას მოსდგამს ეს ზნე სრულად;
ილანძღვება, ხან მასხარობს,
ლექსებს ჰწაპანის სხეებს ქურღულად;
ითავსება, ეპ იმ შშობელს,
ამ გვარ შვილით ენცა სრულად.

თ. გ—ჟ.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ადგილობრივი გაზეთებისაგან გავრცელებული
ხმები, ვითომც თბილისის სასულიერო სემინარიის
რექტორად დანიშნულია ბერ-მონაზონი ფილარეტ
ნიკოლსკი, რომელსაც წელს დაუმთავრებია სწავლა
პეტერბურგის აკადემიაში, ტყუილია. ჩვენ წინეთაც
გამოვაცხადეთ და ეხლა უწმიდესი სინოდისაგანაც
გამოცხადებულია, რომ ამ ადგილზე დანიშნულია
მოგილევის სემინარიის რექტორი არქიმანდრიტი ტი-
ხონი. ამავე სემინარიიდან იყო გამოყვანილი თბი-
ლისის სემინარიის რექტორად ნამყოფი არქიმანდრი-
ტი ნიკოლოზი.

*
**

აგრეთვე ტყუილია ადგილობრივი გაზეთებისა-
გან გავრცელებული ხმა, ვითომც კიევის და გალი-
ციის აწ განსვენებული მიტროპოლიტის ადგილზე
უკვე დაინიშნა საქართველოს ექსარხოსი პალაღაღიო.
ამ საქმის შესახებ ჯერეთ კიდევ არავითარიმე გან-
კარგულემა არ მომხდარა უმაღლესად, თუმცა არც
დიდი საეკეო არის, რომ ეს ადგილი მიეცემა მას.

სწორედ სასაცილოა ზოგიერთი გაზეთებისაგან
ასე დაბეჯითებით ცრუ ხმების გავრცელება.
გაზეთები, ალბად ცდილობენ, რომ გაზეთის გვერ-
დი გაეხონ, და იმისი დარდი არ აწუხებთ, მართა-
ლი იქნება ეს ამბები, თუ არა.

*
**

უწმიდესი სინოდის განკარგულებით იმერეთის
და გურია-სამეგრელოს ეპარქიებში უნდა გახსნილი-
ყო ოთხი თითო კლასიანი და ორი ორ-ორ კლა-
სიანი საეკკლესიო-სამრევლო სკოლები. ამ სკოლე-
ბის შესანახავად გამოთხოვილი იყო 1800 მანეთი,
რომელიც უკვე იქმნა გარდაწყვეტილი. ამ ფულები-
დამ იმერეთის ეპარქიას ერგებოდა 900 მანეთი. მაგ-
რამ, სამწუხაროდ, ამ ფულების შესახებ ისეა კითხვა

დაყენებული თბილისის სემინარიის ნამყოფი რექტორის მამა არქიმანდრიტის ნიკოლოზისაგან, რომ 900 მანეთის ნაცულად, შეიძლება, იმერეთის ეპარქიას ხედეს მარტო 600 მანეთი. ფიქრობენ 1800 მ. მონაწილეობა დაუღვენ სოხუმის ეპარქიასაც...

* *

«მწყემსი»-ს რედაქცია, ღიდი ხანა ცდილობს, რომ ჩვენში საეკლესიო წიგნების ბეჭდვის საქმე გაადვილებულიყო. ამიტომ რედაქციას სურდა მოპოებული ყოფილიყო ყველა ყალიბი ხუცური ასოებისა, რომლებითაც იბეჭდებოდა ჩვენი საეკლესიო წიგნები უწინდელს დროში.

როცა უწმიდესი სინოდი ბეჭდავდა ჩვენ საეკლესიო წიგნებს, იგი მარტო თორმეტი ნომრის ასოებს ხმარობდა. ათი ნომრის ასოების ნაცულად ხმარობდა იმავე ნომრის ასოებს, მაგრამ სინგურით (წითელი ასოებით) ბეჭდავდა. ამ სინგურის ასოებით ბეჭდა მეტად აძვირებდა საეკლესიო წიგნებს. ამისათვის «მწყემსი»-ს რედაქციამ შეუცვლათ ლეიპციგში მე-10 ნომრის ხუცური ასოების ჩამოსახსნელი ყალიბები (матрицы). ამ ახალი ასოებით დაბეჭდილს ნიმუშს წაიკითხავს მკითხველი ამ ნომერშივე. სწორეთ ესეთი ასოებით იბეჭდებოდა ჩვენი საეკლესიო წიგნები იმერეთის მეფის სოლომონ პირველის დროს.

* *

სამეგრელოსის სამღვდლოების დებუტატთა კრება დანიშნულია ახალ-სენაკში ამა ოქტომბრის 18. კრებაში, სხვათა შორის, უნდა განიხილოს სამეგრელოსის სასულიერო სასწავლებლის ხარჯთა აღრიცხვა და სხვა კითხვები ამ სასწავლებლის შესახებ.

* *

მღვდლის მ. ბესარიონ კელეჯარიძისაგან ჩვენ მივიღეთ შემდეგი წერილი:

«მ. რედაქტორო! სასიხარულო მოვლენად მიმაჩნია, რომ რწმუნებული ჩემდამო ტაბაკინის წმიდის გიორგის ეკლესიის მრევლი ამ ჟამად ღიდი უფრავლებას აქვეს თეიანთ, ახლად აღშენებულ ეკლესიის შემკობას; თითოეული მათგანი სულითა და გულით მუცადინობს თავის სახელწვდ, ანუ რომელიმე თავის გარდაცვალებულის სულის მოსახენებლად რაიმე ნიერი შეწირას ეკლესიას. ამას

წინათუ იყო «მწყემსი» გამოცხადებული შემოაღნიშნული ეკლესიის შემწირველთა სია და ამ ბოლო დროსაც თან-და-თან ჩნდებიან მათი მიმბამენი. აი მგალობითად: მქერიემა დავით მახარობლის ძის ფერაძისა თინათინ ჩუბინიძის ასულმა შემოსწირა ერთი გარდამოსხნა, ღირებული 43 მ.; მქერიემა ბალინიე ნიკაძემ გორგაძის ასულმა—ბარბიშ-ფეშხუმი, კამარა, კოეზი, ლახვარი, განსაზავებელი, დუარნიედი და ერთი სამირონე ხის კოლოფი თავის გაწობილებით, ღირებული 23 მ., თებრონია ქლენტის ასულმა—ერთი ჯვარცმის ხატი, ტილოზე დახატული რამკაში ჩაჯენილი—10 მ., იოსებ ივანეს ძე ნიკაძემ 10 მ. ფულად და მქერიემა ანნა კლდიაშვილის ასულმა ერთი პატარა კანკელი—6 მ. და 50 კ., ამასთანავე სოფ. საჯავახოს მცხოვრებმა იოსებ ს. ძნელაძემ შემოსწირა ერთი წყვილი ბაიჩალი თავის გაწობლობით, ღირებული—50 მან.

შემო ხსენებულ პირთ და განსაკუთრებით იოსებ ძნელაძეს თქვენი გაზეთის უშამდგომლობით, გულითად მადლობას ეუძღვნი როგორც მე, ისე მთელი ჩემი მრევლი და იმედი მაქვს, რომ ამ ღეთის მოყვარე პირთ კიდევ აღმოუჩნდებიან მიმბამენი».

* *

მღვდლის იოანე სალაძისაგან ჩვენ მივიღეთ გაზეთში დასაბეჭდად შემდეგი წერილი:

«მ. რედაქტორო! უმოზრჩილესად გთხოვთ, ნება გვიბოძოთ, რომ თქვენი გაზეთის შემწეობით გულითადი მადლობა გამოუცხადო იმ პირთ, რომელთაც სხვადასხვა საეკლესიო ნიეთები შესწირეს ჩემდამო რწმუნებულს ტელფუს ეკლესიას და მასთან ერთოეთ დაიბეჭდეთ შემწირველ პირთა სიაც». გლენმა თედორე ღიბრაძემ და მისმა მეუღლამ შესწირეს ერთი რწყვილი ბაიჩახი და ერთი ღიდი შანდალი, ღირებული 35 მ.; ახ. აღაიი არეშიძე ფრანკს სანაწილე, ღირებული 30 მ.; გლენმა ნიკ. ხარინაძემ თავის ხარჯით მოჰქედა წმ. გიორგის ხატი, რაზვდაც დაიხარჯა 40 მ.; ვასასი არეშიძემ თავის ხარჯით შეამკო სახარება; ანნა შოთაძემ შემოსწირა გვირგვინები, ღირებული 8 მ.; ელუკია ღიბრაძემ—ერთი სტოლი თავისი ვადასაფარებელით და ერთი შანდალი, ღირებული 6 მან.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობაში საინჟინერო-საინჟინეროებსა და კეთილ- ზნობაზედ.

საუბარი მრევლის მღვდლისა ეკლესიის მნიშვნელობაზე.

ძლიერ მოხარული ვარ, ძმანო, როდესაც ეხედვით ეკლესიაში სალოცავად მიმავალს ხალხს. სწორედ ძლიერ სასიამოვნო და ღირს-საქები საქმე არის ამ გვარი გულმოდგინება მართლ-მადიდებელი ერისა. და რომ ქრისტიანთა ეკლესიაში ამ გვარი მსგელობა სასარგებლო იქნეს, რომ მათა ლოცვამ სულიერი ნაყოფი გამოიღოს, საქარაო ცოდნა იმა მართებულის წესიერებისა, რომელსაც მოითხოვს ჩვენგანი ეკლესიაში. და რა წესიერება მოითხოვება ხედავს, ამას ჩვენ ადვილად გავიგებთ, თუმცა დავაყვირებთ და ჯეროვანს უზრუნველვხამთ ეკლესიის მნიშვნელობას.

ეკლესია არის სახლი ღვთისა—საზოგადო სასოციალური. ეკლესიაში, უხილავად თვალთა ჩვენთა, სუფევს უფალი; ეკლესიაში იწირება უსისხლო მსხვერპლი, ტაძარში გვეყნან მეობად კრებულნი წმიდანი.

მა დააკვირდით ამა ეკლესიის წმიდა კანკელს. აგერ აღსავლის კარის მარცხნივ ასენია ხატი ცოდილითა მფარველის ყოვლად წმიდა ღვთის მშობლისა. კანკელის ზემოთ, სადაც კანდელი ანთია, თქვენ შენიშნათ: მთელს რაზმს ღვთის საინჟინერო მყოფელთა, ჩვენთვის მლოცველთა და მსურავლ შემწეთა სულთა ჩვენთასა.

ეკლესია შეადგენს ჩვენთვის სულიერს სამკურნალოს. ცოდვითა შინა ვიშვებით და უსჯულოებათა შინა მიდგომილ ვართ; წმიდა მართლ-მადიდებელი ეკლესია აკურდგანვე შეუდგება ხალხე ჩვენი ცოდვების კურნებას, მაგალითად: წმიდა საიდუმლო ნათლის ღვთის იგი გებანს ჩვენ პირაშუა ცოდვისაგან, საიდუმლო მირონ-ცხებით ამტკიცებს ჩვენს სულის წმიდის ნიჭთა, მთელს ჩვენს სიცოცხლეში იგი გვასაზრდოებს წმიდის საიდუმლო ზიარებით და

ქრისტეს მსახურთა ლოცვა-კურთხევით **ჰკურნებს**
ჩვენს ცოდვების წყალთა.

როდესაც რაივე სენისაგან ლოგინზე დაგდებული აღარ ძალგვიძს სიარული ეკლესიაში, მაშინ იგი თვით ჩვენს სახრეკლთაზე გვაგზავნის თავის მოსამახურე პირთა ზეთის საკურთხავად, ანუ სასიკვდილო ზიარებისათვის.

სიკვილის შემდეგ, როდესაც ჩვენ ყველას დავაიწყებდით და ამ ქვეყნად ჩვენს სახელს აღარ ექნება ხანება, ეხსოვართ მხოლოდ ეკლესიას და ლოცვილობს იგი ჩვენი ცოდვების მოტყუებისათვის.

შრიად მოწყალე არის ჩვენ ცოდილთათვის დედა მართლ-მადიდებელი ეკლესია! წარმოიდგინეთ, რომ სიკვილის შემდეგ დავიწყებდით ყველას: მამას, დედას, ცოლ-შვილს და ნათესავებსაც. მარტო ეხსოვართ წმიდა ეკლესიას და იგი უყურისამდე არ გვივიწყებს ჩვენ.

ამის შემდეგ როგორ არ უნდა ვიყენებთ, ძმანო, კეთილ მორწმუნენი წმიდისა ეკლესიისა, როგორ არ გვეყვარდეს ჩვენ იგი და ამ გვარ მისდამი სიყვარულს როგორ არ უნდა ვამტკიცებდეთ, რაც შეიძლება, ტაძარში ხშირის და მართებულის მსგელობით? მაგრამ, სამუშაოა, უნდა ვსაქუთავთ, რომ ბევრნი არიან იმისთანა ქრისტიანენი, რომელთაც ეკლესიაში სიარული სიკვილით ეხარებოთ და წმიდის ღვთის მსახურების დროს ჰქარებენ ლოთობასა და გარყვნილებაში; მათს დაზნეფულს: სინიდის არ აღვიძებს: არც დიდესაწაფლისა ზარის რეკა, არც დარიცხვა მოძღვრისა და არც მაგალითი ეკლესიაში მიმავალ მძათა

ნუ მიზაძეთ, ძმანო, ამ გვარ ქრისტიანებს, მთვან თქვენ ვერასდერ კეთილს ვერ ისწავლით გვარა სიზარმაცისა, ნაყოფინებისა და უძღვებლობისა. რაც შეიძლება ხშირად იარეთ ეკლესიაში, კვირა-უქმ დღეებში გავგონებისათანავე პირველის ზარის ხმისა გვეჩუროთ სალოცავად. ლოცვის დროს განიშორეთ გულიდამ ყოველივე ქვეყნიური ამაო გულის თქმანი, იდეტა ჩუმთა, კრძალვით და მორიდებით. ნურც ვისმე დელოპარაკებით და ნურც არავის ლაპარაკს ყურის უფდებთ. დამაბლებულის თვლით, მუხლ-მოყორის და ხელმე პაყობილი მხურვალეს გულთა ევედრეთ ღვთის თქმენი ცხოვნებისათვის, რომ თქვენის კეთილის მაგალითით მორბილდნენ გულნი გარეშართა და თქვენთან ერთად ისინიც გზდნენ ღირსნი ღვთის მადლითა. ამინ.

მღვდელი მისიელ გავაშლავი.

გ ა ნ ც ხ ა დ მ ბ ა ნ ი.

სამკურნალო

ს. ბ. თ. თ. ფ. ყ. რ. ი. ა. ს. ი.

ამოცემელთა ავითმყოფთათვის
ღ

მუდმივ საწარლებით ქ. ქუთაისში.

აქედმყოფებს მიიღებენ ყოველ დღე დილისათი საათიდან სამ საათამდის: შინაგან და უმწიფელების ავითმყოფებს მიიღებს ს. ბ. თ. თ. ფ. ყ. რ. ი. ა. ს. ი. სიწურ-გაულისა, გვერდოულისა და სიფიფისის ავითმყოფობისათვის ს. ბ. შ. ო. ი. ნ. ო. სსბებია და ჭაღას ავადმყოფობისათვის—ექიმი—ქალი მ. შ. ძაღანი. თვალვებით ავითმყოფებს კი მიიღებენ დილის თერთმეთი საათიდან ორ საათამდის

სამკურნალოასთან იქნება გამართული კაბინეთი ავითმყოფთა დასაზღვლად (მასაჟისათვის) ექიმების ხელმძღვანელობით და კაბინეთი შარდისა და ნახევის გამოსაკვლევად.

შსი ექიმობისა თითოეულ ნახევრდ ათი შაურია, ქონსილიუმი (ჩხევა), რომელიც შესდგება სამკურნალოს ყველა ექიმებისაგან, ელირება მ მანეთი შარდის თვისებათა გამოკვლევა—ერთი მანეთი; შარდის გამოკვლევა რაოდენობის მხრით—სამი მანეთი; მიკროსკოპით გამოკვლევა ნახევისა—ორი მანეთი; დაზღვრისა (მასაჟის), აგრეთვე საავადმყოფოში დაწოლისა და მოვლის ფასი—გარიგებით იქმნება. გადამდები ავითმყოფობით სწეულებს საავითმყოფოში დასაწოლად არ მიიღებენ.

მომსყველ ავადმყოფებს მიიღებენ პირველ ნომერამდის ზოკურის სახლებში, ბულვარის პირდაპირ და მუდმივი ქვეშაგებიან საწოლიანი სამკურნალო იქნება ბალახვანის ქუჩაზედ, სტეფანოვის სახლში; ხოლო პირველ ნომეროდან მომ. ელვდ ავითმყოფებს მიიღებენ სტეფანოვის სახლში და მუდმივი საწოლიანი სამკურნალო იქნება ს. ბ. თ. თ. ფ. ყ. რ. ი. ა. ს. ი. საკუთარ სახლში, ვაგარინის ქუჩის შესახვევში, სომხების ეკლესიის მახლობლად.

სამკურნალოს დირექტორი ს. ბ. თ. თ. ფ. ყ. რ. ი. ა. ს. ი.

გამოვიდა და ისყიდებენ

ქართულთა ამხანაგობისა

წიგნის მალაზამი:
პირველი სამი ტომი

ა. ე ა ზ ბ გ ე ი ს ა

(ა. მონხუბარძის).

თხზულების ავტორის სურათით და ფაქსიმილითი.
ფსი ცალკე თითო ტომისა — — 1 მ. 20 კ.
მზენიერის ყდით საუკ. ქალ. თითო ტომი 2 მ. 50 კ.
ხოლო სამივე ტომი ერთად — — 7 მ. >

ამ ტომებში მოთავსებულია შემდეგი მოთხრობები: ელგუჯა, ციგო, ელისო, მამის მკვლელი, განკიცხული, მოძღვარი და ციცი, და სულ სამივე ტომი შეიცავს ერთად 1400 გვერდს.

წიგნები ისყიდება აგრეთვე ქართველთა ამხანაგობისა აგენტებთან: სოხუმში—ფილიპე ერკომაიშვილ, ბათუმში—ბესარიონ კლანდაძე, ფოთში—კონსტანტინე ნოდია (წიგნის მალაზია), რუსუკეთში—კონსტ. თვართქილაძე და მამინაშვილი (წიგნის მალაზია), ქუთაისში—ძმ. წერეთლები (წიგნის მალაზია), დ. ზესტაფანში—იოს. კაკაბაძე, პირფაშაში—ილია ტუჩინაძე, ბუჯაურში—ადრ. შეფთაძე, საშურში—იოს. ფანცულაია, ახალციხეში—ნიკ. ასათიანი, გორში—არს. კლანდაძე (წიგნის მალაზია), განჯაში—იკ. ნოდია, თელავში—მიხ. ცისკარაშვილი, სამტრედიასში—გოდერძიშვილი და სუფსაში—ნიკ. იოსელიანი.

შინაზარსა: ოფიც. ნაწილი: უამღლესი მანიფესტი.—განგაგულებანი უწმადესი სინოდისა.—ანა ოფიც. ნაწილი: საქართველოს ძველი ტაძრები და მათი მნიშვნელობა.—ეკვიას და გალიციის მატრარქალიტი მლატონი (ნეკროლოგი).—მარტის ასლად აღშენებული ეკლესია ქრისტეს გულის სასულზედ.—ალ. ფაშაგის (მონხუბარძის) შესახებ.—სასტორიო მასალა. (გუჯარები).—ეკვიასს.—ეკვირია.ს არჩილურ-შეიდათის მამაძე.—ახალ ამბები და შენიშვნები.—სწავლა და მკვნიერება ქრისტანობაზე სარწმუნოებას და კეთილწიგობაზედ; საუბარი მკვლელის მკვლელის ეკლესიის მნიშვნელობაზედ.—განგაგულებანი.